

Faiz Softić

BRAĆA

Te godine ramazan je padao prvog dana proljeća. I samo što se zaposti, a bi srijeda, odmah poslije iftara – Ibrahima Kukulja iz sela Sehilova, zabolje ispod lijevog pazuha i stade mu se predvajati dah. Sa svojim raštrkanim kućama, Sehilovo odvajkada leži izdignuto po vrhovima bihorskih brda, kao da ga nekakve džinovske ruke drže iznad sebe. A da Sehilovu Bog, slava njegovoj bezgrešnoj vladavini, bješe dao malo duže ruke – ono se komotno moglo držati za Pešter, k'o što se dijete sehilovsko drži za majčine dimije; ovako, preko Tutnjibrda, dodiruju se ova dva kraja, kojima je suđeno da ih skoro cijele godine šibaju oni isti hladni planinski vjetrovi, a zimi okuju snegovi, pa ničeg sem neba iznad glave.

Razbolje se Ibrahim, a kako nikad prije nije bolovao – plaho ga uhvatio stid kao da bješe konja ukrao Peštercima i sada prinuđen da svakim svojim jekom priznaje krađu i izgovara: Priznajem, ja – Ibrahim Kukulj iz sela Sehilovo, ukrao sam konja Peštercima I evo me sada, nagledajte se mene lopova. Jekne tako Ibrahim, uhvati se ispod pazuha sa obje ruke, kao da nešto pridržava, sjedne, pa ponovo ustane.

Blijed kao duvar, po prvi put u svom životu, reče da ga vode doktoru. Neko je pitao da se nije prepio hladnoga hošafa – a žena mu Esmana reče da ga ni ustima nije primakao i da on hošaf ne pije od kako se prije desetak godina prepio, kod Muzaferovija, a onda ga svu noć patilo.

–Vodite me, možda mi nešto daju – veli i utonulim očima pogleda preko dalekih brda iza kojih se hvatala večernja sumaglica. Samo što to izgovori, zapovijediše malom Murselu da odmah ide na Veliku Njivu i da moli učitelja Rifata da odmah dođe sa svojom fićom, jer je Ibrahim zanemogo i svaki čas može pretegnuti.

Zadihan i znojav – Murselčić stiže na Veliku Njivu, pokuca na vrata učitelja Rifata, a kada se otud pojavi krupna i stasita žena, onako zadihan reče joj da Ibrahim Kukulj dalje ne može i da mole Rifata da odmah krene da ga vodi u bolnicu.

Rifat se nije rzmišljao – uskoči u svoju fiću, pokraj njega Murselčić i – okrenuše izlokanim putem uzbrdo. Kada stigoše blizu Ibrahimove

kuće, sva se čeljad bjehu ushodala oko nje, kao da se Ibrahim, ne daj Bože, bješe odmorio. Legoše ga na zadnje sjedište i bijela Rifatova fića zajauka sehilovskim brdima. Ibrahim je i dalje ječao. Oko ponoći stigoše pred bjelopoljsku bolnicu.

**

Sutradan, negdje oko podne, zabolje i brata mu Hamida, samo njega ispod desnog pazuha. I samo što se Ibrahim bješe, koliko-toliko, privikao na bolnički krevet i toliku bjelinu oko sebe – dovedoše mu brata. Njega su do asfalta doveli na konju, pridržavajući ga usput da se ne prevrne sa samara, a kada dođoše do puta kojim su svaki čas fiktala auta, kao naručen naiđe beranski autobus, te ga dvojica sinova, Mahko i Čerim, uvedoše i posadiše na sjedište odmah iza vozača, a treći sin Kaplan – uzjaha konja i vrati se nazad. Kaplana presretoše u Lupovici, skidoše s konja i toliko su ga udarali po glavi i hrbatu da je čak i konj, iako njega nisu ni dohvatili, njištao kao da je po njemu pucalo.

Ni dan-danas se ne zna ko su bili, ali se sumnja u Ferizoviće sa Visočke, jer i oni bjehu naredni i kavgađizije kakvih nadaleko nije bilo. Od kako je prebijen u Lipovici, Kaplan je često oblačio dimije. Ustvari, imao je svoje dimije i svoj klin, pa kada bi se odnekud vratio, prignao stoku ili iz drva došao – prvo što bi pitao: Da mi nije ko oblačio dimije? Kada bi mu rekli da nije niko, on bi se zadovoljno osmjehnuo i po ko zna koji put ponovio:

– Moje su i da ih niko nije dohvatio!

*

Od dvije infuzije, koje već bješe primio, Ibrahimu laknu i već razmišlja da upita doktora da ga pusti da ide u svoje Sehilovo, ali kada u krevet do njegovoga spustiše starca, približno njegove starosti – zaboravi na doktora i obradova se što će u dugim noćima nespavanja moći sa nekim prozboriti.

*

Čekajte, sve će vam biti jasno... Priča je istinita, kao što je istina da sunce grije, ko što je istina da voda teče, ko što je istina da čovjek često zapjeva od straha...

**

– Eto vas, rođaci ste, iz istoga sela i još skoro istih godina – veli doktor Velija Čolović, pa se daje na razgledanje nalaza; nisu mu se sviđali Ibrahimovi, a ni Hamidovi, ali ih je kuražio kako će sve biti dobro i da će se njih dvojica vratiti u svoje Sehilovo, kao dva momka stasala za ženidbu. Njih dvojica su se pogledivali, navlačeći bijeli čaršav do na svoju bradu, kao da su se njime branili od muha zujalica koje ne miruju između dva stakla na prozoru koliko miruje li crv u rani. To da su skoro istih godina i sami su vidjeli, a to da su istog prezimena i iz istog sela – čuše od doktora Velije. Ali, i jedan i drugi pomisliše da se doktor maskari, te se obojica suzdržaše i sačekaše da doktor obavi svoje, pa kada ode, ionako ih čeka duga bolnička noć – o svemu će nadugo i naširoko... I od Kulina bana naovamo, sve redom...

*

Ostadoše sami, pogleduju se, kao da su poznati jedan drugom, pa će prvi Hamid:

- Ti, starino, odakle si?

–Ja, vala, odozgo s ovija bihorskih brda, iz Sehilova, ako si čuo za to naše selo, povicom je...?

- Čuo, čuo...

– A ti, odakle si? – upita Ibrahim svoga brata Hamida, koji je živio samo stotinak metara od njegove kuće, ali ih je razdvajala dolina u kojoj je grljala voda Stovodnica. Nisu govorili punih pedeset godina. Još od kako se Hamid oženio Muškom, rijetko su se kad i sretali, a ni oči ih, zadnjih godina, nisu najbolje služile... Doduše, Muška je Hamida rijetko gdje i puštala od kuće; njegovo je bilo da ore, kosi, premješta tor, ode u drva, a čak ni do prodavnice u Lazine ga nije puštala...

– I ja – odgovori Hamid, pripodiže glavu i zagleda se u gomilu tijela ispod čaršafa ispod kojega je izvirivalo naborano lice njegovog brata Ibrahima. Sada su bili toliko blizu da su jedan drugoga mogli rukom dohvatiti.

– Koji si? – upita Hamid.

– Ja Ibrahim – odgovori mu brat.

– A ti?

Hamid ništa ne odgovori, okrenu se na drugu stranu, i tiho, sasvim tiho – jeknu.

Pitate se – zašto nisu govorili? I otkud tolika šutnja među njima? Polako... sve će vam se lijepo kazati... Dok bijahu djeca, pa momci, bjehu to dva brata, dijelila ih je samo godina. Toliko je Hamid bio stariji od Ibrahima. Bili su kao jedna glava; ako je svadba – skupa su, ako se radi i tu su zajedno. Bili su braća! Ali, Hamid oženi Mušku Kopitović iz sela Glavica, gdje svi ljudi i žene i djeca bijahu mirni i uštvni, samo njena kuća – sve hrsuz do hrsuza. Bi sudbina da Muška padne Hamida i tu bi završeno njihovo bratstvo. Doduše još koju godinu, pošto Muška dođe u njihovu kuću, potraja, nekako nazor, ali kada se Ibrahim odvoji na drugu stranu dola i tu sagradi kuću čatmaru, pa ubrzo dovede Hasniju Selmanović iz Bioče, i ne omjeseči, a puče patlama. Hasnija bješe mirna ženica, poslušna i nasmijana. Jednoga dana nasloži haljinke na dasku peraljku, podbi sve pod pazuhu, pa siđe na vodu Stovodnicu i stade prati. Muška joj se, bez ove i bez one, prikrade s leđa, pa izvuče skriven kamen ispod zaprege i svom snagom je udari u krsta. Hasnija pade i jedva se kasnije na noge pridiže. Muška mirno produži svojoj kući kao da se ništa desilo nije; voda jeste bila na državnoj zemlji, ali najbliža njenoj kući, za cijeli konopac bliža nego Ibrahimovoj, te je smatrala svojom i nije mogla podnijeti da je bilo ko drugi pije osim njih i njihove stoke, ali za bezvodno Sehilovo – voda Stovodnica bješe izvor života. Godinama je Hasnija nosila uboj na leđima i na to mjesto privijala kupusov list. Od tada se dva brata ljuto zavadiše i više ne progovoriše do duboke starosti. I to u bolnici!

Muška narađa sedam sinova, četiri kćerke i sva se djeca baciše na nju, vrijedna i goropadna... Ono kada se tuđe jagnje primiješa u njihovo stado, brzo je završavalo u loncu na šporetu, a jednom su, pošto je Bilal, ljut na majku otrčao Idrizu Habiboviću i kazao mu kako je majka njegovo jagnje zaklala i eno ga kuha se na šporetu, te Idriz odmah dotrčao u njihovu kuću – lonac i meso i kožicu ljutito mu tutnuše u ruke: Evo vam, izite ga, zadnje vam bilo - te se Idriz sa onim što je bilo njegovo vrati svojoj kući, meso prebaci u svoj lonac i podložiše šporet. Lonac su isto večer vratili Muški, Hamidovici, naopakož ženi, kojoj snage i brzine nemaše – ne nad ženom, to je malo reć – već nad čovjekom, svi joj se sklanjahu s puta, svi koji su je znali i o njoj čuli. Bez

pištolja za učkurom dimija – nikud, ni potamo se, ni na vodu, ni pod kravu, nigdje...

*

Jednoga proljeća, tek se kaoc bješe zazelenio poljima, a jagorčevina se žutaše u plotovima, u potoku nedaleko od njihove kuće nađoše sjekirama iskomadanu Hivzijinu ždrebicu. Vidjeli su je dan prije kako, vukući ular trči sehilovskim poljem, njištala je i vrtjela repom – tražila je pastuha, pa pošto je prođe jangija među puštenim konjima, siđe na vodu Stovodnicu i više se ne vrati. Sutradan su je, iskomadanu, našli u potoku, nizvodno od česme. Optužiše istoga dana Mušku I sinove njene, a oni – Abazoviće. Zatalasa se priča selom, krenuše prijetnje kao zmije otrovnice.

Harun Baka, najamudriji u cijelom Sehilovu, predloži da se u prvi petak ide u Leskovu i da se zakunu pred hodžom Kamberom Alihodžićem: i Muška i sinovi njeni i Abazovići, da oni nisu iskomadali životinju – nema druge i jedni idrugi da se kunu, pa, ako se zakunu, da se sa njih spere ljaga, a da se krivci traže na drugoj strani. Još prije zore krenuše iz Sehilova i Muška sa sinovima, a i Abazovići krenuše nekako u isto vrijeme, ali se nijesu primicali jedni drugima – držali su ostojanje i nadirali naprijed. Stigli su ispred džume i Abazovići se, kako je red, s ugljevljem u rukama, zakleše da nisu ni dotakli Hivzijinu ždrebicu, a kamoli je iskomadali. Muška i njeni sinovi se vratiše I ne htjedoše se kleti.

- Nije tako pravo – rekoše i okrenuše natrag. Sinovi uz Mušku k'o pčele uz maticu. Idu, a ne progovaraju...

*

Njih dva brata, Hamid i Ibrahim sada su u istoj sobi. Rukama se mogu dotaći, ali ni sad ne pričaju. Uglavnom leže na bok, leđima okrenuti jedan drugom. No ako se nekada u snu i okrenu jedan drugom, odmah se, kao po komandi okreću na drugu stranu. Jedne noći Hamid se probudi. Bio je okrenut prema bratu Ibrahimu, jer se i ovaj u snu bješe okrenuo prema njemu, pogledaše se i najednom obojici krenuše suze, ali ne progovoriše... Dolazile su im u posjete, ali se svako držao svoga bolesnika kao da ne bjehu korak jedan do

drugog, već kao da ih i dalje dijeljaše ona sehilovska dolina u kojoj žuboraše voda Stovodnica, u čije je korito Muška često sipala nekakvu zelenu tečnost od čega se stoka razbolijevala i lipsavala po pašnjacima okolo sela. Skoro iz svakog potoka udarao je miris lešine, a psi i divljač razvlačili kosti, koje se bjelasahu po pašnjacima. Hamid je umro sredinom ramazana, a Ibrahim okrenu nabolje. Ostao je još nekoliko dana u bolnici. Jedan cijeli dan i cijelu noć, sve dok ne dovedoše nekakvog momka sa Kovrena, koji se bješe ljuto nagrdio motornom pilom, bratski krevet je zjapio prazan.

Kada bi se Ibrahim navečer okrenuo, falio mu je brat u praznom krevetu. Brat s kojim nije govorio punih pedeset godina.

Osjećao je da mu ima nešto kazati...